

Stilla städer, parker och natur

Kyrkogårdar och begravningsplatser 1750 till i dag

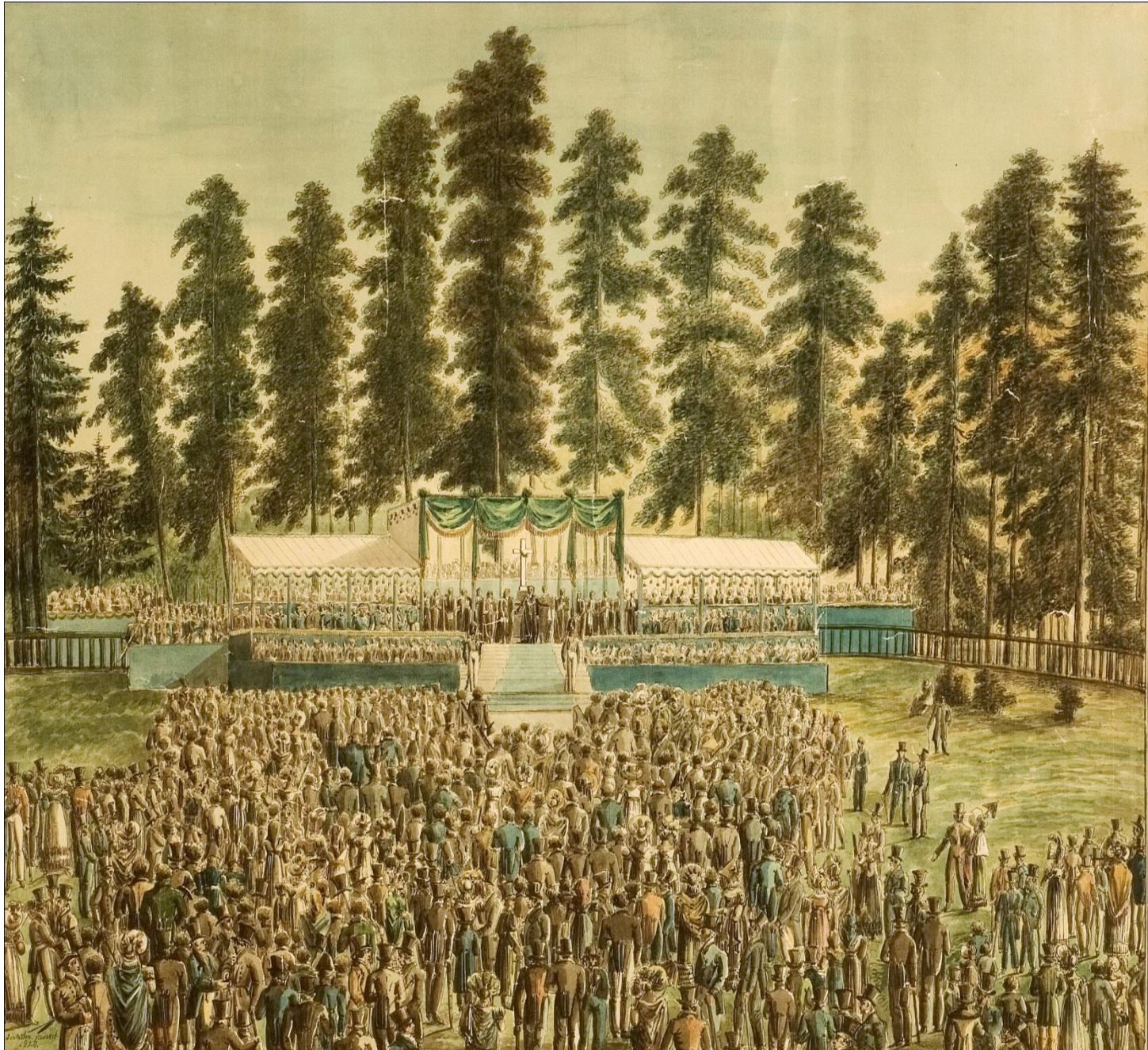

Foto Jan Ainali

Hedvig Schönbäck
Stadsmuseet, Stockholm

Brytpunkter

- Sekelskiftet 1700/1800: begravningsplatser ersätter kyrkogårdar
- Sekelskiftet 1800/1900: kremering och skogs- och landskapskyrkogårdar
- Sekelskiftet 1900/2000: naturkyrkogårdar och valmöjligheter?

Axel Fredrik Cederholm, invigningen av Norra begravningsplatsen i Stockholm, 1827. I mitten Johan Olof Wallin som invigningstalar.

De döda börjar betraktas som ett problem

■ ”Tre ting äro i en stad förnämligast skadliga: spetälska, starka tiggare och de dödas ben.”

Jesper Svedberg, biskop, 1729

■ ”Ingenting smittar luften med farligare dunster för de levande än stinkande ångor av de dödas förruttnade kroppar.”

Johan Georg Colliander, läkare, 1784

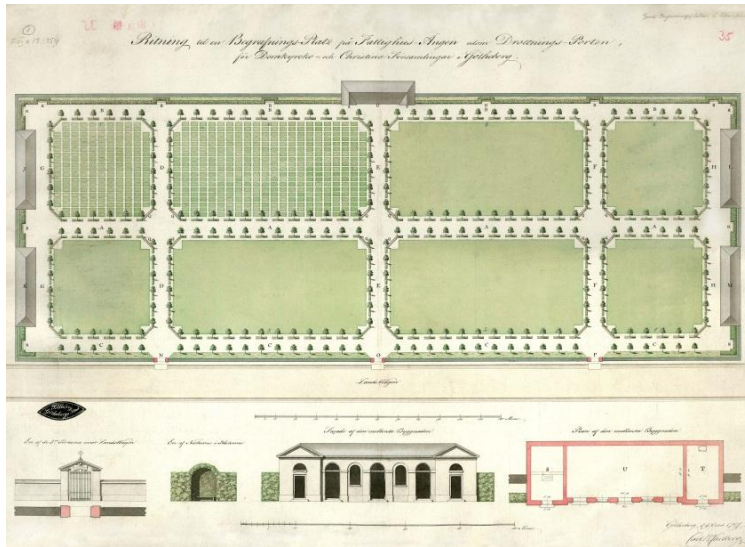
■ ”Den som vill försöka att sommartiden i Kungsträdgården nalkas Jacobs kyrkogårdsmur skall hastigt falla i förundran, hur denna olidliga stank så länge kunnat undgå uppmärksamhet.”

Johan Lorens Odhelius, läkare, 1785

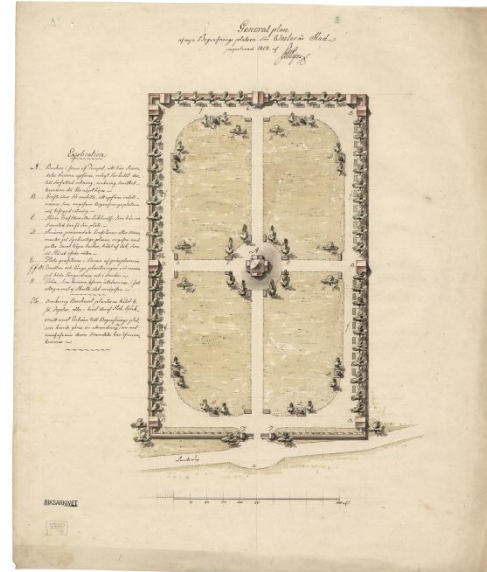
■ ”Det gives bevis att en hel Provins blivit anstucken av koppsmittan, när ett lik, som 30 år förut dött i kopporna, ovarsamt blivit uppgrävt, och då av 170 åskådare vid en begravning, 150 sjuknat i rötfeber, dödgrävarna pliktat med livet, och smittan utbrett sig över hela städer; visar sig faran av de ångor som uppdunda utur gravar ofta halvt öppna, eller illa täckta.”

Gustav III 1786

Några av de första arkitektritade begravningsplatserna

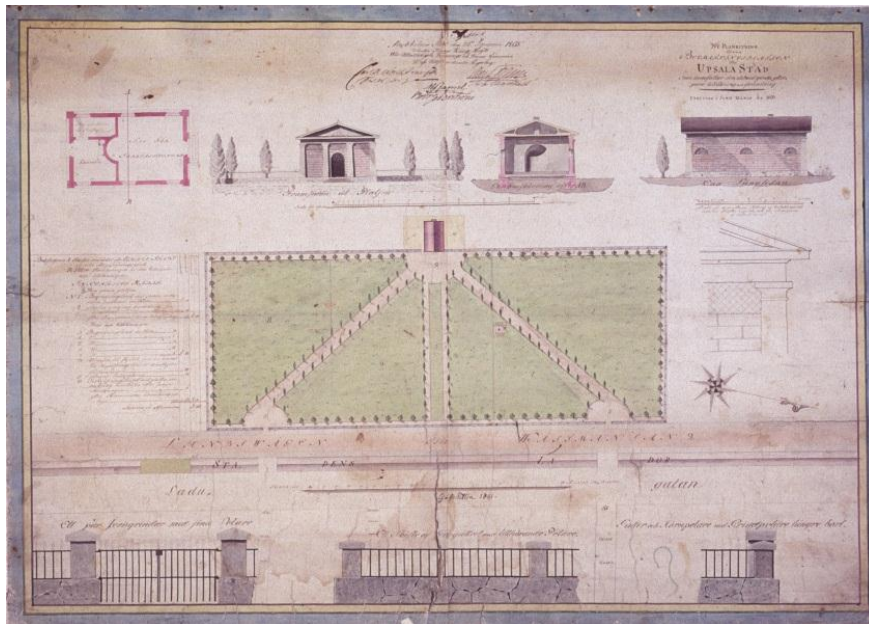
Göteborg, 1797. Carl Wilhelm Carlberg.

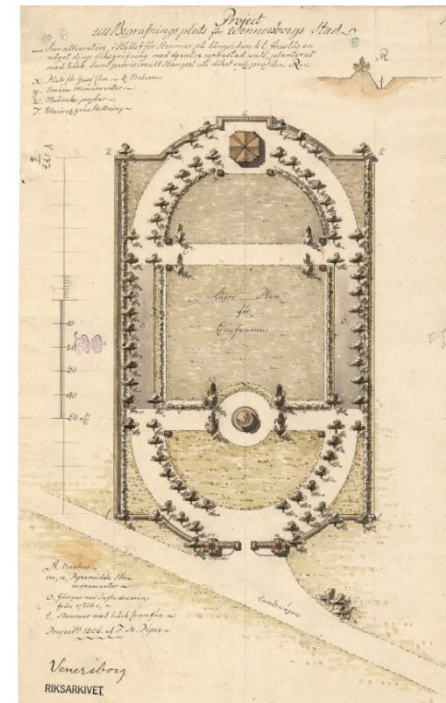
Västerås, 1808. Fredrik Magnus Piper.

Stockholm, 1827. Carl Gustaf Blom Carlsson.

Uppsala, 1801. Gustaf af Sillén.

Vänersborg, 1806. Fredrik Magnus Piper.

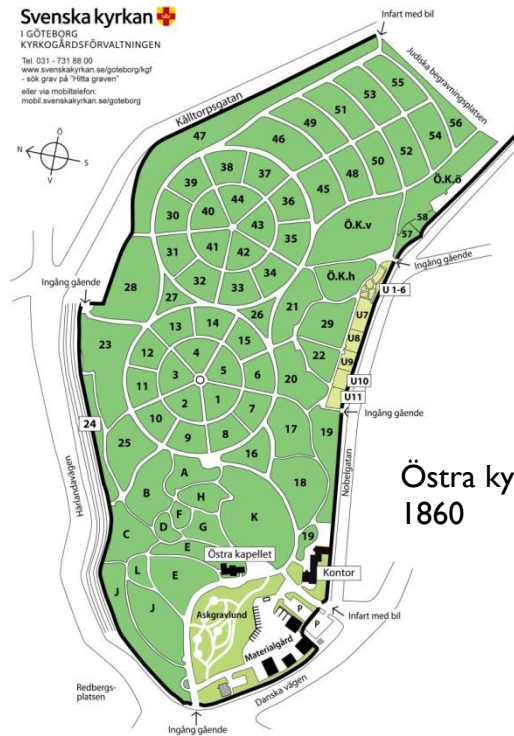
Motstånd

”snöpligt, och allt för mycket nymodigt, som stöter aldeles vårt och våra förfäders gamla vanliga goda kristendomsbruk”

I bl.a. Säter protesterade många mot den nya begravningsplatsen. Här utdömdes hårda straff för de som lett protesterna: livstids fängelse alternativt 40 par spö och sex års fästningsarbete. I högre rättsinstans blev alla dock frikända.

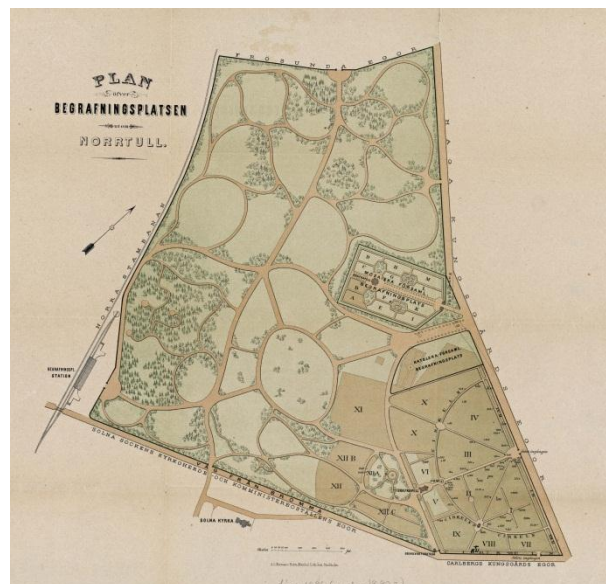
1800-talets parkliknande begravningsplatser

Östra kyrkogården, Göteborg, 1860

"Rikemanskullen" med George Seatons mausoleum.

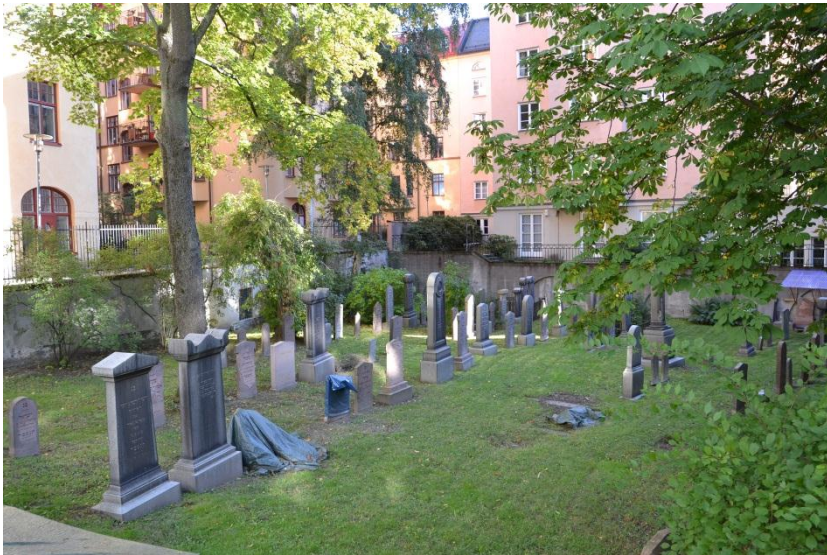

Norra begravningsplatsen, Stockholm, utvidgning ca 1880.

Lindhagens kulle

Judiska och katolska begravningsplatser

Mosaiska begravningsplatsen Aronsberg på Kungsholmen, Stockholm, ca 1780. Foto Hanna Lindgren.

Gamla mosaiska begravningsplatsen vid Svingeln, Göteborg, 1793. Foto Harri Blomberg.

Katolska begravningsplatsen i Åmmeberg, Askersund, 1860-tal.

1900-talets skogskyrkogårdar

Skogskyrkogården, Stockholm, 1920.
Foto Ingrid Johansson.

Skogskyrkogården, Karlskoga, 1908.
Foto Sthig Jonasson.

Strandkyrkogården, Stockholm, 1996. Foto Hasse A.

1900-talets landskapskyrkogårdar

Kvibergs kyrkogård, Göteborg, 1935. Foto Harri Blomberg.

Skogskyrkogården, Stockholm, del ca 1940. Foto Ingrid Johansson.

Östra kyrkogården, Malmö, 1921.
Foto Kyrkogårdsförvaltningen,
Malmö.

Skogskapellet, Stockholm, 1920.
Foto Ingrid Johansson.

Nässjö skogskapellet, 1960-tal.
Foto Jönköpings läns museum.

Trons kapell, Limhamn, 1964.
Foto Kyrkogårdsförvaltningen, Malmö.

S:ta Birgittas kapell, Skövde, 1947.
Foto Handarbetets vänner.

Helsingborgs krematorium, 1929. Foto Svenska kyrkan.

Råcksta begravningsplats, Stockholm, 1960-tal. Foto Kyrkogårdsförvaltningen, Stockholm.

Varianter och alternativ

Minneslunden, Gamla kyrkogården,
Uppsala.

Askurnlunden, Maria Magdalena
kyrkogård, Stockholm.

Trädkyrkan, Berthåga
begravningsplats, Uppsala.
Foto Svenska kyrkan.

Den naturnära begravningsplatsen

Förslag till ny begravningsplats på Järvafältet, Stockholm.

